

Overvej vårhvede til brød

Fra 2011 er det muligt at opnå ekstra kvælstofkvote til vårhvede. Det øger afgrødens konkurrenceevne i forhold til især vårbyg til malt. Prisen på vårhvede til brød skal være mindst 15-20 kr. pr. hkg i forhold til maltbyg med den nuværende kvælstofpris.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Der er generelt et ønske om, at der produceres mere dansk brødkorn. Fra 2011 er det muligt at opnå en ekstra kvælstofkvote ved dyrkning af vårhvede til brød, i lighed med vinterhvede til brød. Det kan derfor være aktuelt at vurdere om vårhvede fremadrettet kan blive en interessant afgrøde som alternativ til andre vårsædsarter som f.eks. maltbyg. Dette skal også ses i lyset af, at arealet med vårsæd formentlig skal øges betragteligt på mange bedrifter, som følge af de nye krav til efterafgrøder i grøn vækst.

Udbytteforskel mellem vårhvede og vårbyg

Traditionelt har vårhvede været dyrket på lavbundslande i Danmark, og arealet har de seneste år ligget på omkring 10-15.000 hektar.

I normerne for henholdsvis vårhvede og vårbyg forventes et udbytte på 54 hkg pr. ha i vårhvede og 59 hkg for vårbyg på JB 6 jord. Det må imidlertid antages, at der også vil være en udbyttømæssig effekt af den ekstra kvælstoftilførsel til vårhvede til brød (169 kg N pr. ha mod 107 kg N pr. ha til vårhvede til foder på en JB 6 jord). I beregningerne nedenfor er der derfor taget udgangspunkt i, at vårhveden giver 3 hkg i merudbytte pr. hektar som følge af den øgede kvælstoftilførsel. Under normale forhold vil en udbyttestigning på 3 hkg svare til, at der skal tilføres cirka 30 kg N mere pr. hektar. (1 kg N giver cirka 10 kg korn mere).

Forskellen i udbytte mellem arterne er af afgørende betydning for den beregnede merpris. Derfor er det vigtigt at du som landmand inddrager egne erfaringer og registrerede udbytter på bedriften. Det giver den bedst mulige forudsætning for at vælge den rigtige afgrøde.

Forskelle i dyrkningsomkostninger

Der vil også være forskelle i dyrkningsomkostningerne mellem maltbyg og vårhvede. I beregningerne nedenfor er der eksempelvis regnet med en merpris for udsæden på 60 kr. pr. ha samt 100 kr. mere pr. ha til tørring i vårhveden.

Herudover vil der være en forskel i omkostningerne til gødning, afhængigt af jordtype og det beregnede behov for kvælstof i afgrøderne. I beregningseksemplerne nedenfor er der regnet med kvælstofnormen på en JB 6 jord. Normen for vårbyg er her 113 kg N pr. ha, mens normen for vårhvede til brød er 169 kg N. Tillægget for brødhvede er 62 kg N pr. hektar. I beregningerne er der taget udgangspunkt i en kvælstofpris på 8,50 kr. pr. kg N. Det er i beregningerne antaget, at omkostninger til planteværn er ens for de to afgrøder, ligesom arbejds- og maskinomkostningerne er sat til det samme beløb, på nær ekstraomkostningen til proteingødsning af vårhveden (100 kr. pr. ha).

Krav til merpris for vårhvede til brød

I tabel 1 er ligevægtsprisen for vårhvede til brød beregnet som funktion af maltbygudbytte og -pris, idet der regnes med en udbytteforskel er på 2 hkg pr. ha i vårbyggen favør og en kvælstofpris på 8,50 kr. pr. kg N.

Tabel 1. Ligevægtspris for vårhvede til brød som funktion af maltbygudbytte og -pris. Kvælstofpris 8,50 kr. pr. kg N

Udbytte, maltbyg hkg pr. ha	Pris for maltbyg kr. pr. hkg	100	120	140	160
55	116	136	157	178	
60	114	135	156	176	
65	113	134	155	175	
70	113	133	154	174	

Tabel 1 viser, at:

- der skal opnås en merpris på vårhveden fra 13 til 18 kr. pr. hkg, før at vårhvede er konkurrencedygtig
- jo højere maltbygpris, des større skal merprisen for vårhvede være
- merprisen skal være lidt højere ved det lave udbyttensniveau end ved det høje.

Den væsentligste forskel i dyrkningsomkostningerne er kvælstofgødningen. I beregningerne ovenfor er kvælstofprisen 8,50 kr. pr. kg N. For at illustrere betydningen af kvælstofprisen, er de beregnede ligevægtspriser for vårhvede til brød med en kvælstofpris på 4,50 kr. pr. kg N, vist i tabel 2.

Tabel 2. Ligevægtspris for vårhvede til brød som funktion af maltbygudbytte og -pris. Kvælstofpris 4,50 kr. pr. kg

Pris for maltbyg kr. pr. hkg	100	120	140	160
111	132	153	174	
110	131	152	173	
110	130	151	172	
109	130	140	171	

Tabel 2 viser, at hvis kvælstofprisen falder til 4,50 kr. pr. kg N, falder også den nødvendige merpris for vårhvede til brød til mellem 11 og 14 kr. pr. hkg.

Hvilken merpris er realistisk?

De beregnede merpriser skal vejes op mod forskelle i afregningsbetingelserne. Samtidig skal man påregne, at der kan være år, hvor det ikke lykkes at opnå en tilstrækkelig god kvalitet. Det gælder for både vårhvede til brød og vårbyg til malt. Her er det vigtigt at vurdere, om produktionen af vårhvede til brød er mere risikobetonet end produktion af vårbyg til malt. I år, hvor kvælstofprisen er høj, vil risikoen i vårhvede være lidt højere end i maltbyg, da omkostningerne til ekstra proteingødskning jo vil være afholdt, uanset om vårhveden godkendes til brød eller ej. På de jorde, som fra naturens hånd frigiver en del kvælstof, vil produktion af vårhvede som udgangspunkt være mere sikker end produktion af maltbyg.

Merprisen for maltbyg i forhold til foderkorn varierer meget fra år til år, mens merprisen for brødhvede i forhold til foderhvede er mere stabil. I gennemsnit af de seneste år har Matif-prisen ligget ca. 18-20 kr. over prisen på foderhvede i Danmark (ab gård, frit læsset).

De opnåede landmandspriser ved salg i oktober-november i høståret er vist i tabel 3 i sammenligning med Matif-børsenspris for møllehvede.

Tabel 3. Opnåede landmandspriser for maltbyg, foderbyg og foderhvede, ab gård, frit læsset på vogn, sammenlignet med brødhvedeprisen på Matif-børsen. Kilde: kornbasen.dk

	2008	2009	2010
Maltbyg	120-130	70-75	140-150
Foderbyg	80-100	70	120-130
Brødhvede (Matif)	100-110	90-100	160-170
Foderhvede	80-90	70-80	120-130

Tabel 3 viser, at prisen på brødhvede, ifølge Matif, har været ca. 20-25 kr. pr. hkg højere end den opnåede maltbygpris ifølge kornbasen i både høst 2009 og 2010, mens brødhvedeprisen i 2008 var lavere end maltbygprisen. I 2 af de seneste 3 år ser det således ud til, at vårhvede til brød har været konkurrencedygtig i forhold til vårbyg til malt, forudsagt at brødhvedeprisen på det danske marked følger prisen på Matif.

Konklusion

Beregningerne viser, at vårhvede til brød er interessant i forhold til vårbyg til malt, når der regnes med et begrænset merudbytte i vårbyg i forhold til vårhvede. Med en kvælstofpris på 8,50 kr. pr kg N bør prisen på vårhvede til brød være mindst 15-20 kr. højere pr. hkg end prisen på vårbyg til malt. Den forventede udbytteforskel mellem vårhvede og vårbyg er sammen med kvælstofprisen og det forventede udbyttensniveau afgørende for, hvor stor merprisen for vårhvede til brød behøver at være. Med til den endelige vurdering hører også en individuel vurdering af sandsynligheden for at kunne honorere kvalitetskrav til henholdsvis maltbyg og brødhvede på den enkelte ejendom.

Kommentarer

I ovenstående beregninger er forudsat, at der kan ansøges om - og tildeles den ekstra kvælstofkvote til brødhveden. Hvis kravene til ansøgning herom ikke kan opfyldes, skal der hentes ekstra kvælstof til brødhveden i andre afgrøder. I så fald vil kravet til merprisen i forhold til maltbyg stige til mellem 20 og 30 kr. pr. hkg.

Udbyttet i de to afgrøder, der sammenlignes, er afgørende. Hvis de samme beregninger gennemføres med en udbytteforskel på 5 i stedet for 2 hkg pr. ha øges kravet til merpris til vårhvede til brød i forhold til maltbyg til mellem 22 og 32 kr., afhængigt af maltbygprisen.

Forfatter: Erik Angel Sandal